

Hoge Raad voor de Werkgelegenheid

Verslag 2009

De inschakeling van jongeren in de arbeidsmarkt

Jan Smets,
Ondervoorzitter

7 oktober 2009

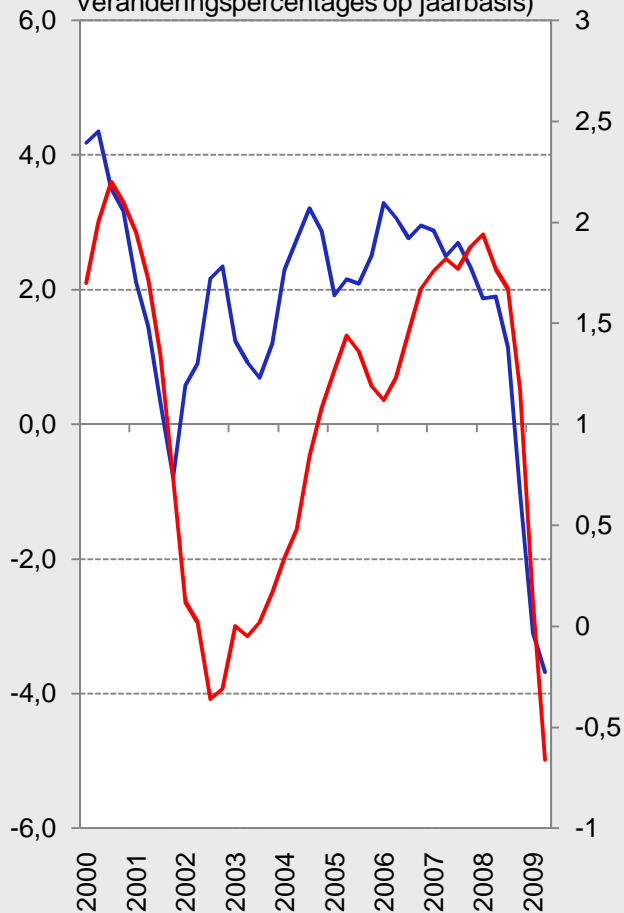
Structuur van de uiteenzetting

- ▶ **1. Conjuncturele situatie**
- ▶ 2. Karakterisering van de bevolking van 15 tot 29 jaar
- ▶ 3. Onderwijs en opleiding
- ▶ 4. Inschakeling van jongeren in de arbeidsmarkt
- ▶ 5. Werkgelegenheid bij jongeren
- ▶ 6. Aanbevelingen

Recent verloop van de activiteit, de werkgelegenheid en de werkloosheid

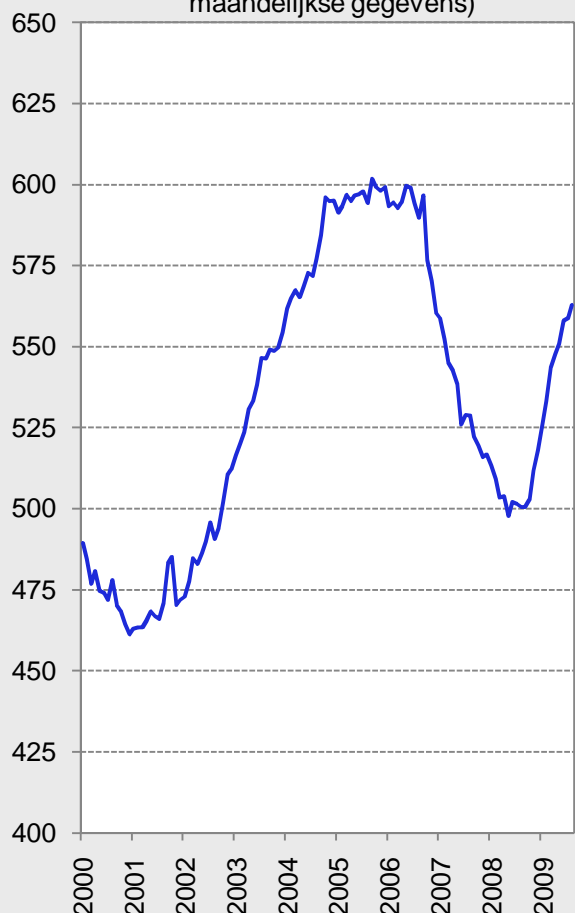
Activiteit en binnenlandse werkgelegenheid

(voor seizoen- en kalenderinvloeden gezuiverde kwartaalgegevens, veranderingpercentages op jaarbasis)

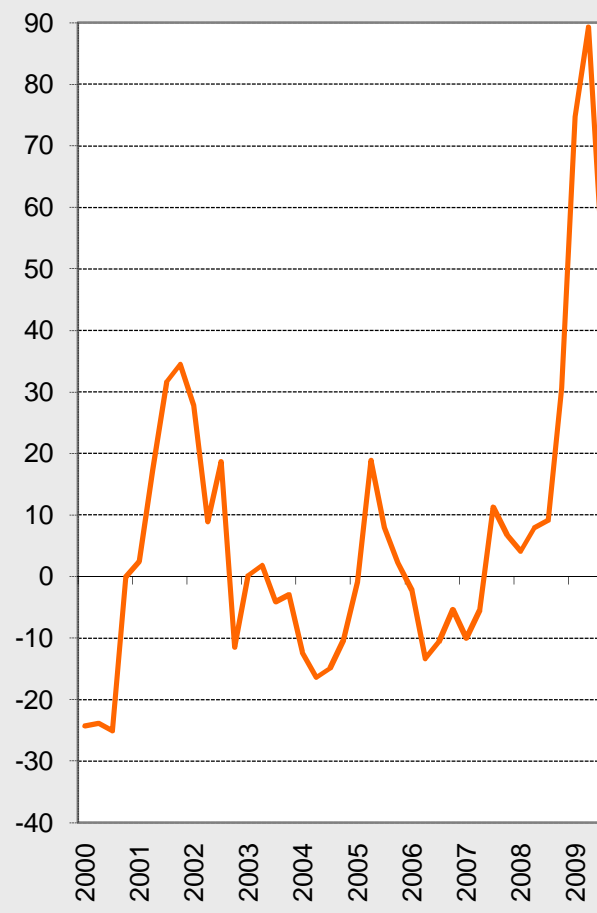
Werkloosheid

(duizenden personen, seizoengezuiverde maandelijkse gegevens)

Tijdelijke werkloosheid¹

(bruto kwartaalgegevens, veranderingpercentages op jaarbasis)

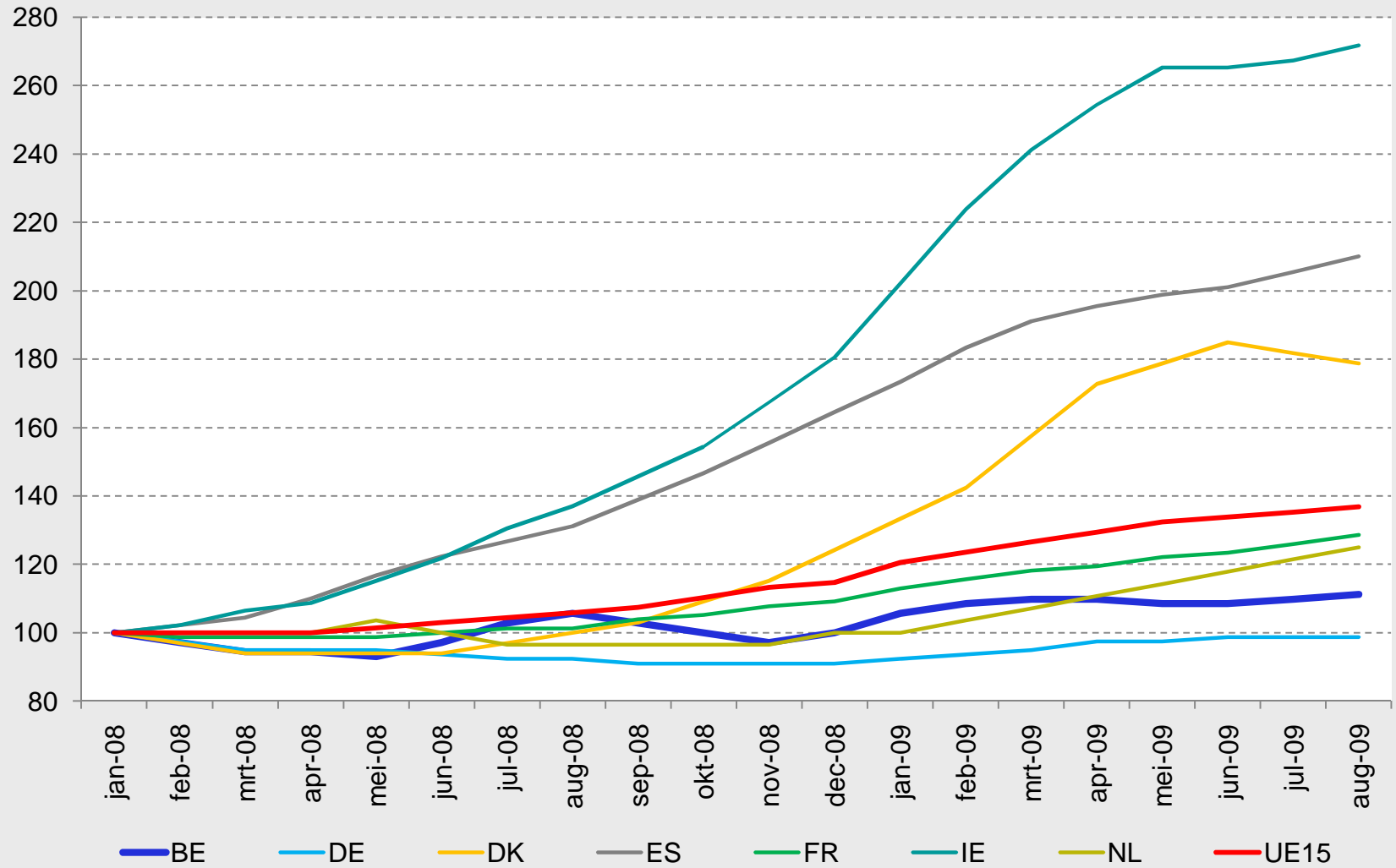
- Bbp naar volume (linkerschaal)
- Binnenlandse werkgelegenheid (rechtterschaal)

Bronnen: INR, RVA.

¹ Fysieke eenheden; derde kwartaal 2009: gemiddelde juli en augustus.

Geharmoniseerde werkloosheidsgraden

(seizoengezuiverde maandelijkse gegevens, indexcijfers januari 2008 = 100)

Totale werkloosheids-
graad in augustus 2009 (pct.)

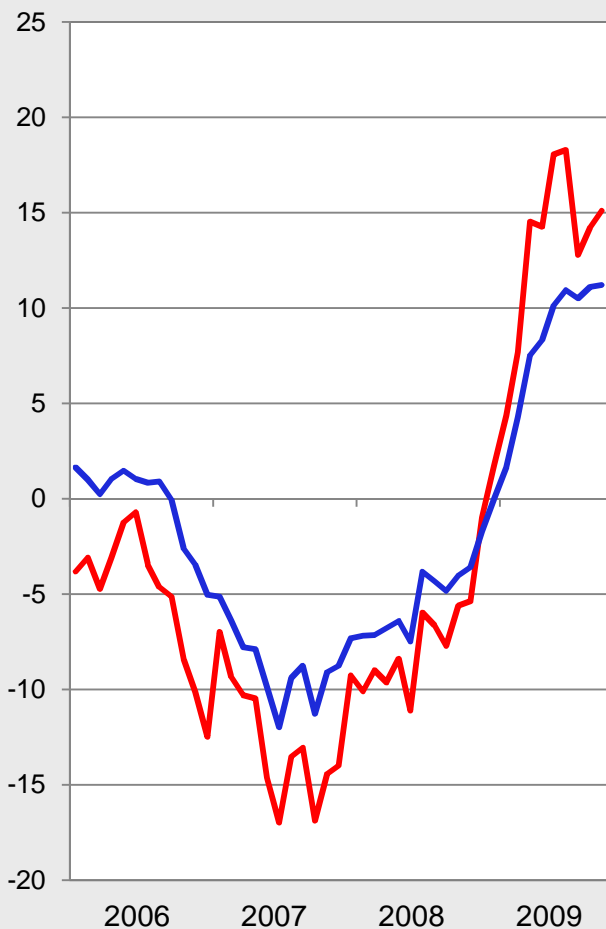
BE 7,9 DE 7,7 DK 5,9 ES 18,9 FR 9,9 IE 12,5 NL 3,5 UE15 9,3

Bron: Eurostat.

Recent verloop van de jongerenwerkloosheid

(veranderingspercentages op jaarbasis)

Werkloosheid volgens leeftijd

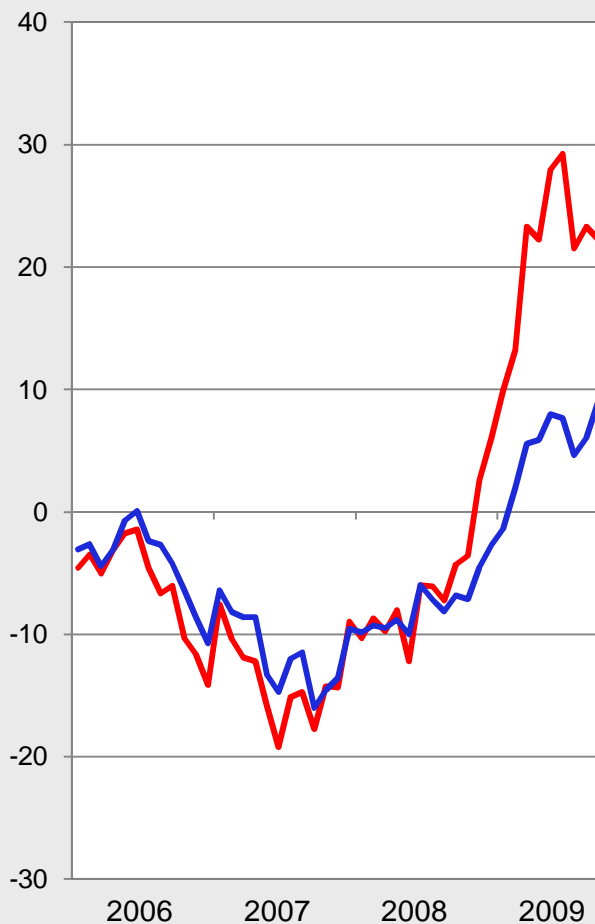

— Minder dan 25 jaar — 25 jaar en ouder

Geharmoniseerde werkloosheidsgraad in 2008 (pct.) **18,0** **5,9**

Bronnen: ADSEI (EAK), RVA.

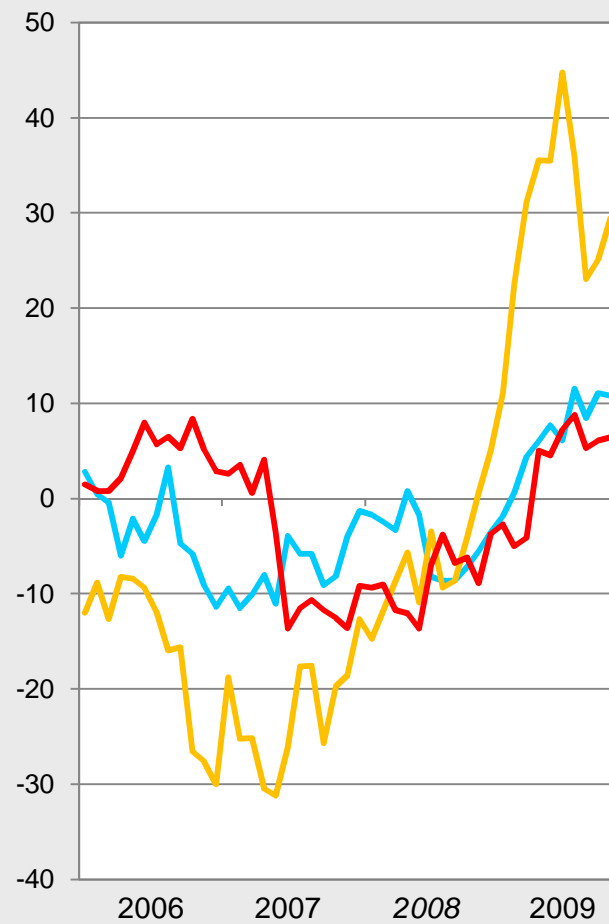
Werkloosheid volgens geslacht

— Mannen — Vrouwen

17,3 **18,7**

Werkloosheid volgens gewest

— Brussel — Vlaanderen — Wallonië

33,2 **10,5** **27,5**

Conjunctuurgevoeligheid van de werkloosheid in België over de periode 1982-2008

(sterkste correlatie en, tussen haakjes, de vertraging in kwartalen waarbij deze voorkomt)

	Totaal	Minder dan 30 jaar	30 tot 44 jaar	45 jaar en ouder
Totaal	-0,65 (2)	-0,73 (1)	-0,72 (2)	-0,31 (4)
waarvan:				
Mannen	-0,64 (2)	-0,75 (1)	-0,75 (1)	-0,30 (4)
Vrouwen	-0,63 (2)	-0,69 (1)	-0,67 (3)	-0,31 (4)
Brussel	-0,56 (3)	-0,65 (2)	-0,62 (3)	0,23 (4)
Vlaanderen	-0,66 (2)	-0,75 (1)	-0,73 (2)	-0,31 (4)
Wallonië	-0,58 (4)	-0,61 (2)	-0,64 (4)	-0,31 (4)

Conjuncturele situatie : Synthese

▶ **Macro-economische context**

- Als gevolg van de conjuncturele ommekeer is de totale werkloosheid vanaf eind 2008 gestegen, maar minder in België dan in de EU.
- Het toegenomen beroep op tijdelijke werkloosheid heeft de banenvernietiging beperkt.

▶ **Conjunctuurgevoeligheid**

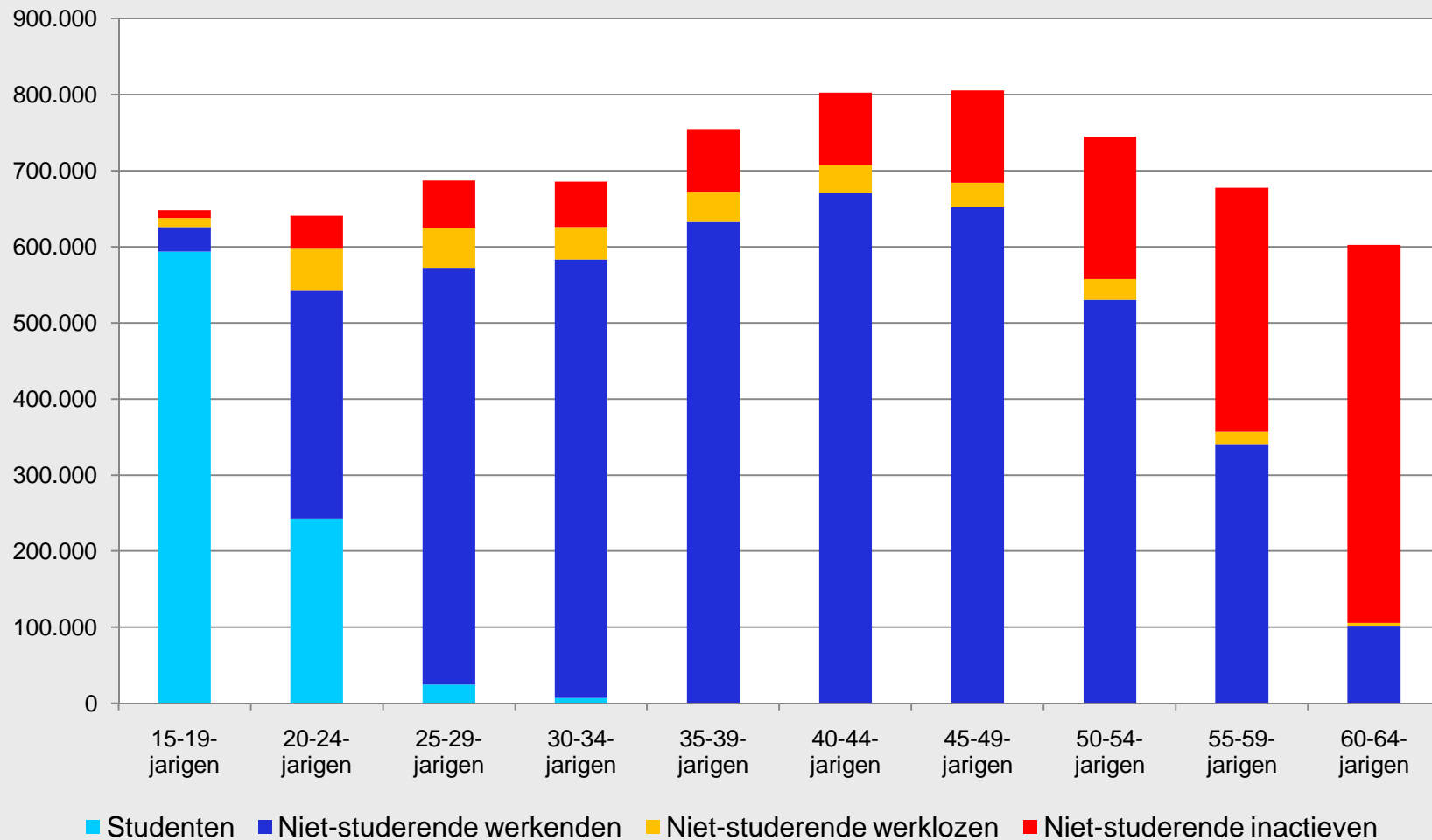
- De werkloosheid bij de jongeren is forser gestegen dan die bij de 25-plussers. De stijging was bijzonder uitgesproken bij de jonge mannen en in Vlaanderen, waar ze zich eerder voordeed dan in de andere gewesten.
- De conjunctuurgevoeligheid van de jongerenwerkloosheid is vergelijkbaar met die van de 30-44-jarigen, maar met een kortere reactietijd.
- Bij de jongeren is de conjunctuurgevoeligheid groter bij mannen en in Vlaanderen.

Structuur van de uiteenzetting

- ▶ 1. Conjuncturele situatie
- ▶ **2. Karakterisering van de bevolking tussen 15 en 29 jaar**
- ▶ 3. Onderwijs en opleiding
- ▶ 4. Inschakeling van jongeren in de arbeidsmarkt
- ▶ 5. Werkgelegenheid bij jongeren
- ▶ 6. Aanbevelingen

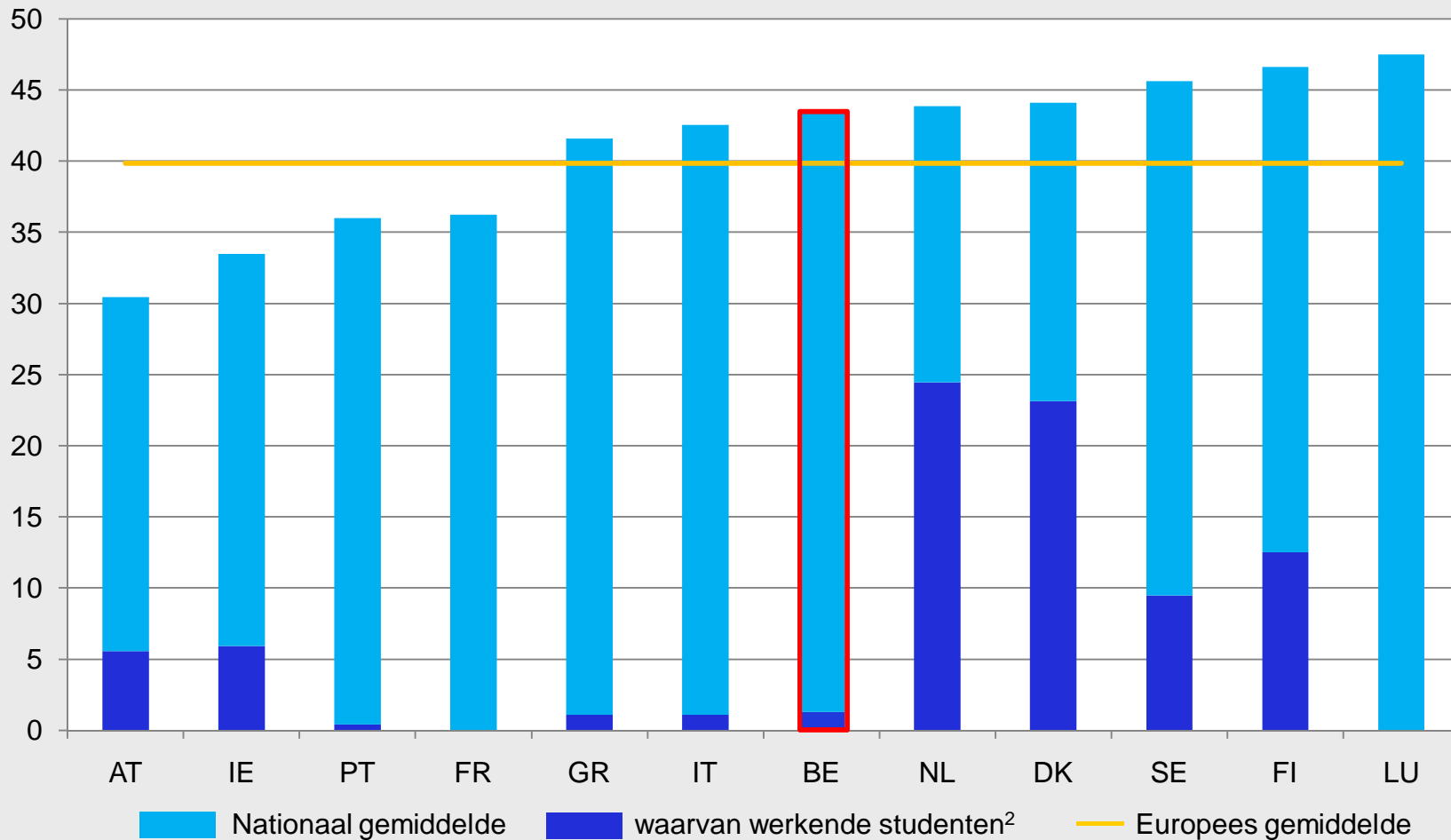
Sociaaleconomisch statuut van de 15-64-jarige bevolking in 2008: opsplitsing volgens leeftijdsgroep

(aantal personen)

Studenten in de bevolking van 15 tot 29 jaar in de landen van de EU12¹ in 2008

(procenten van het totaal)

Bron: Eurostat (EAK).

¹ EU12: EU15 ongerekend Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Spanje, landen waarvoor de studerende bevolking niet kan worden afgezonderd.

² Geen gegevens beschikbaar voor Frankrijk en Luxemburg.

Bevolking opgesplitst volgens sociaaleconomisch statuut in België en in de EU¹ in 2008

(procenten van het totaal)

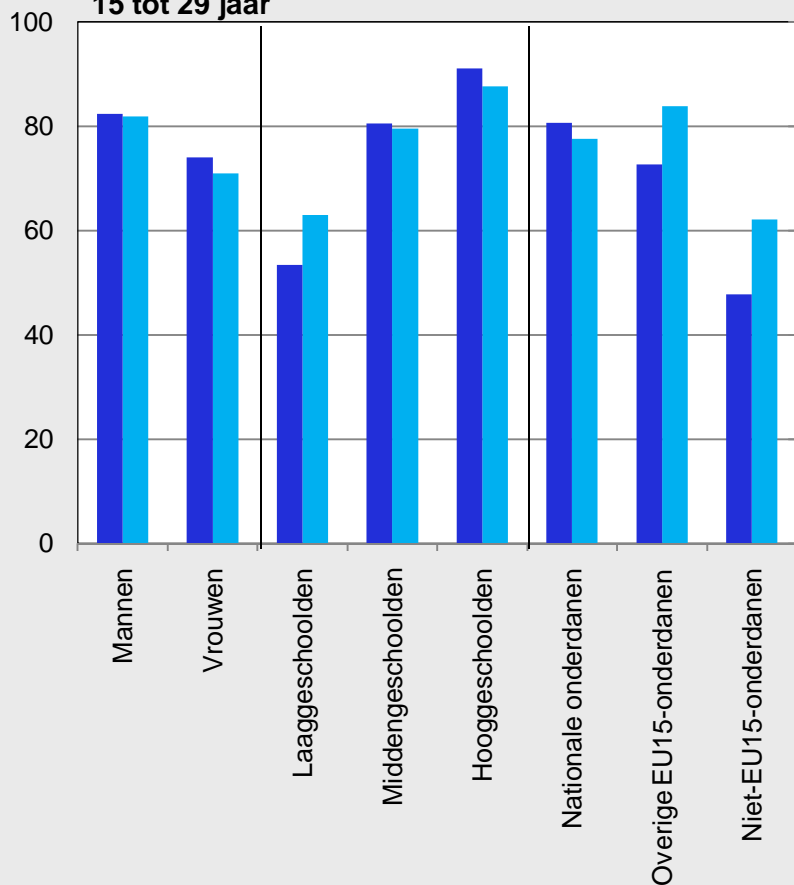
		Werkend	Werkloos	Inactief
15-64-jarigen	België	62,4	4,7	32,9
	<i>p.m. EU15</i>	67,3	5,2	27,5
15-29-jarigen	België	45,7	6,7	47,7
	<i>p.m. EU15</i>	53,7	7,4	38,9
<i>waarvan, ongerekend studenten</i>				
België		78,3	10,8	10,9
Brussel		63,6	18,6	17,9
Vlaanderen		86,0	6,1	7,9
Wallonië		69,7	16,6	13,7
<i>p.m. EU12</i>		76,6	10,3	13,1

Bronnen: ADSEI (EAK), Eurostat (EAK).

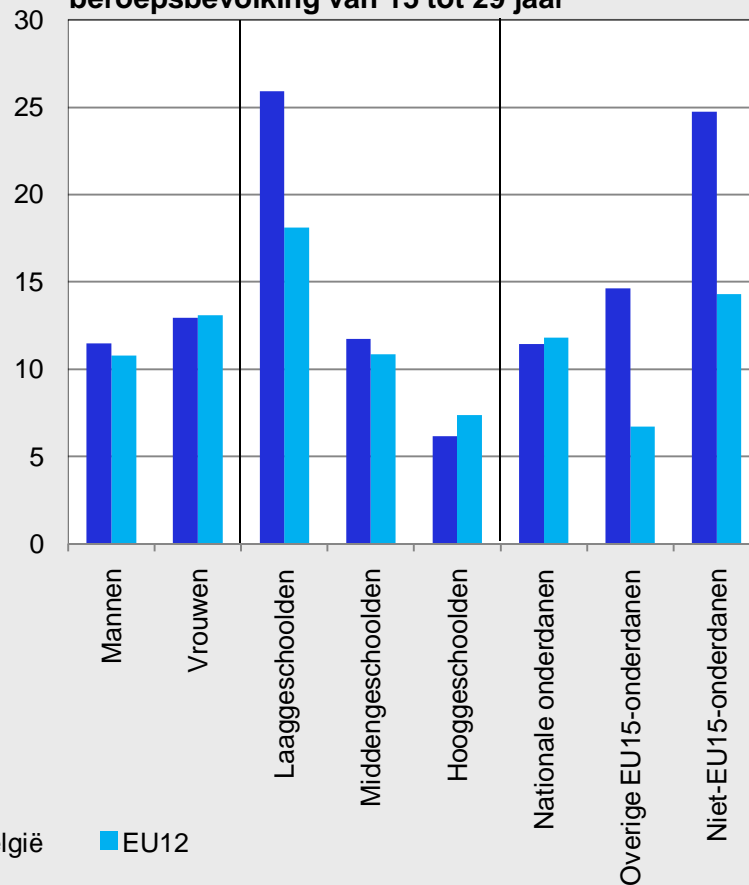
¹ EU15 voor de totale bevolking, EU12 (ongerekend Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Spanje) voor de niet-studerende bevolking.

Werkgelegenheid en werkloosheid van de niet-studerende bevolking van 15 tot 29 jaar in België en in de EU12¹ in 2008

Werkgelegenheidsgraad, in pct. van de overeenstemmende niet-studerende bevolking van 15 tot 29 jaar

Werkloosheidsgraad, in pct. van de overeenstemmende niet-studerende beroepsbevolking van 15 tot 29 jaar

Bronnen: ADSEI (EAK), Eurostat (EAK).

¹ EU12: EU15 ongerekend Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Spanje, landen waarvoor de studerende bevolking niet kan worden afgezonderd.

Karakterisering van de bevolking van 15 tot 29 jaar: synthese

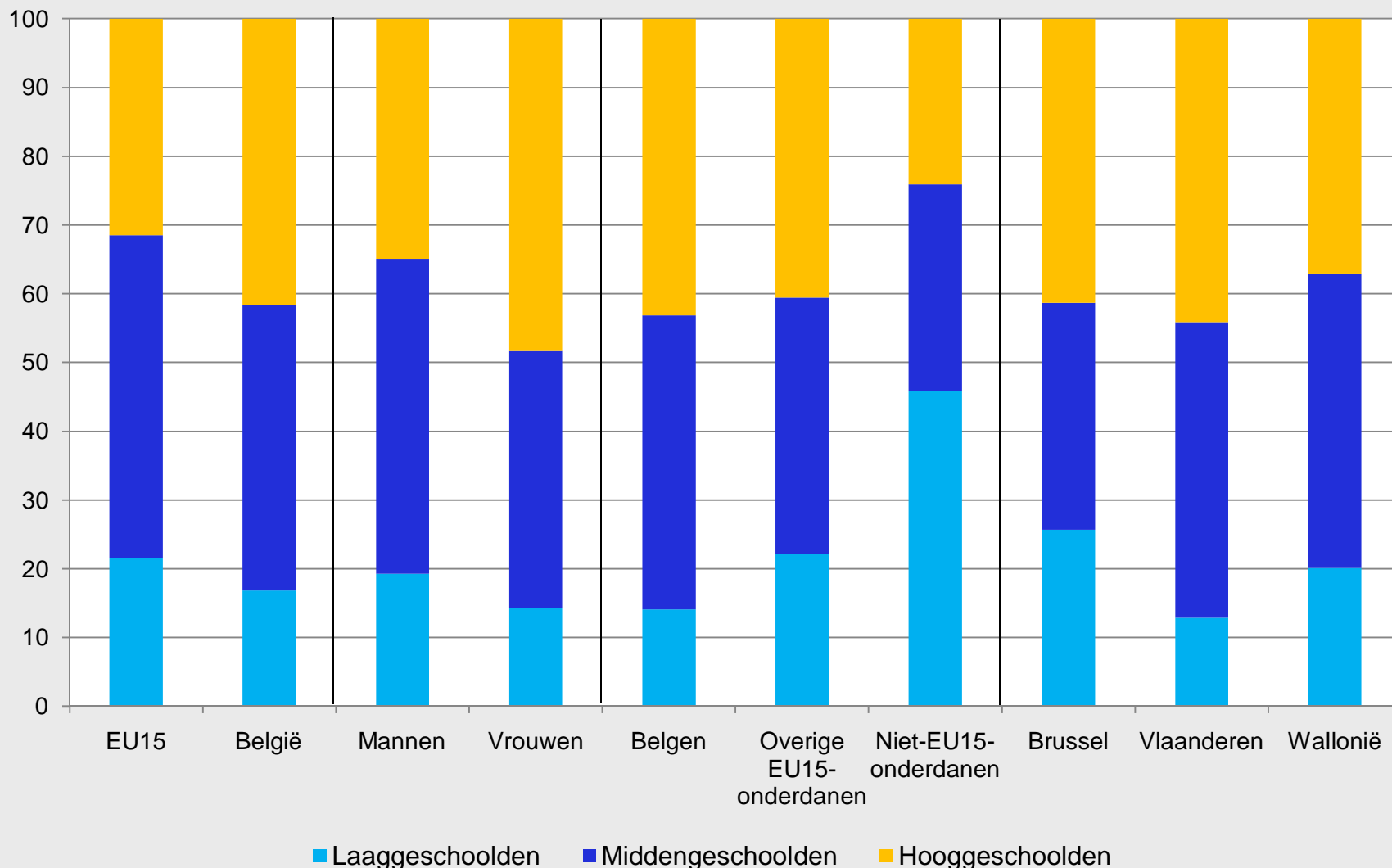
- ▶ Het aandeel van studenten bij de 15-29-jarigen is iets hoger dan het Europese gemiddelde, maar weinigen combineren school en werk, zodat de werkgelegenheidsgraad onder het EU-gemiddelde ligt.
Ongerekend de studenten, ligt de werkgelegenheidsgraad hoger dan het Europese gemiddelde.
De verschillen tussen de gewesten zijn zeer groot.
- ▶ Bepaalde bevolkingsgroepen (laaggeschoolden en buitenlanders) ervaren grotere inschakelingsproblemen dan gemiddeld beschouwd in de EU.

Structuur van de uiteenzetting

- ▶ 1. Conjoncturele situatie
- ▶ 2. Karakterisering van de bevolking tussen 15 en 29 jaar
- ▶ **3. Onderwijs en opleiding**
 - **3.1 Scholingsniveau van de bevolking**
 - **3.2 Basisopleiding**
- ▶ 4. Inschakeling van jongeren in de arbeidsmarkt
- ▶ 5. Werkgelegenheid bij jongeren
- ▶ 6. Aanbevelingen

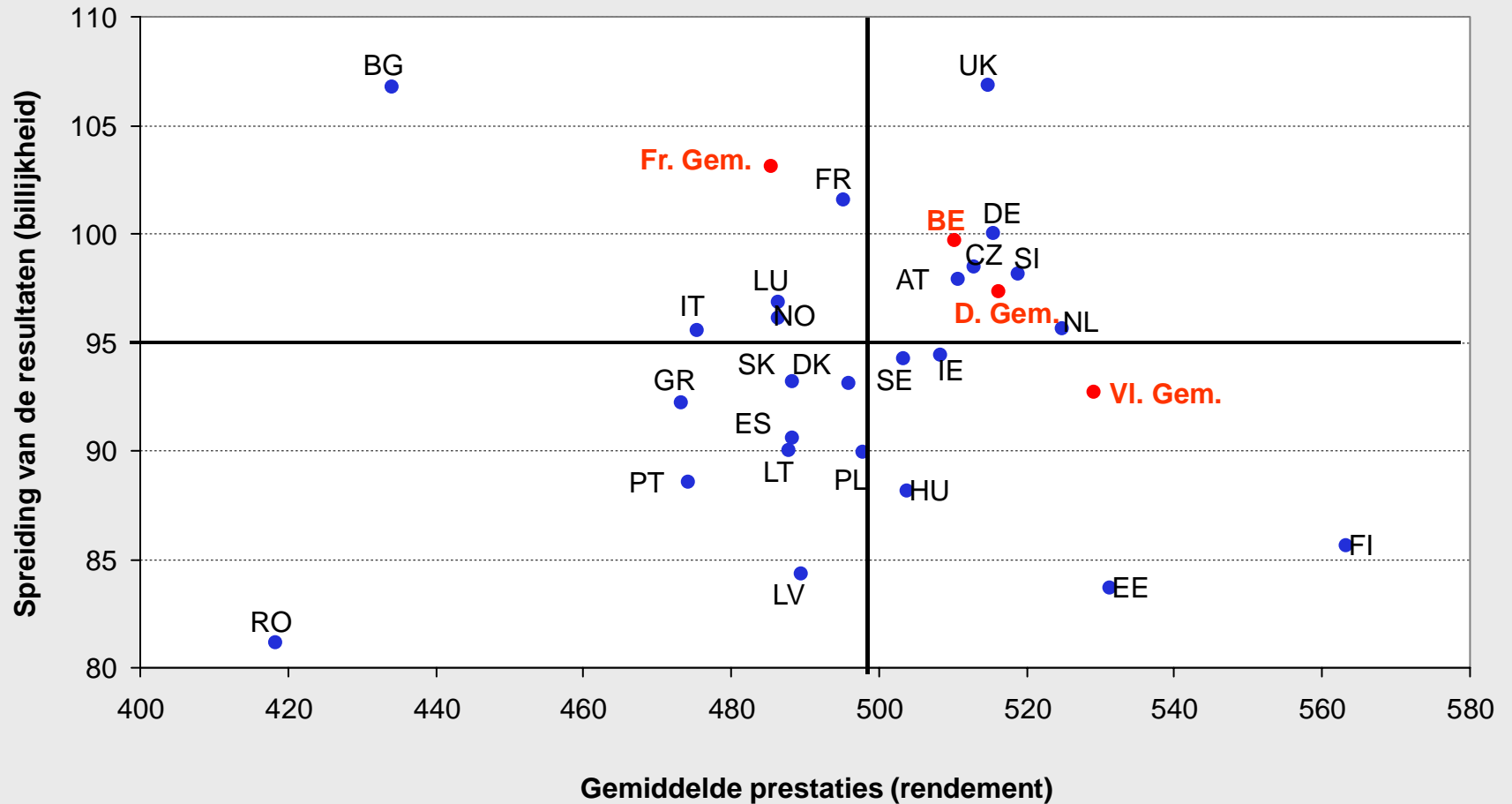
Scholingsniveau van de 25-29-jarigen in België en in de EU15 en opsplitsing volgens individuele kenmerken in België in 2008

(procenten van het totaal)

Bronnen: ADSEI (EAK), Eurostat (EAK).

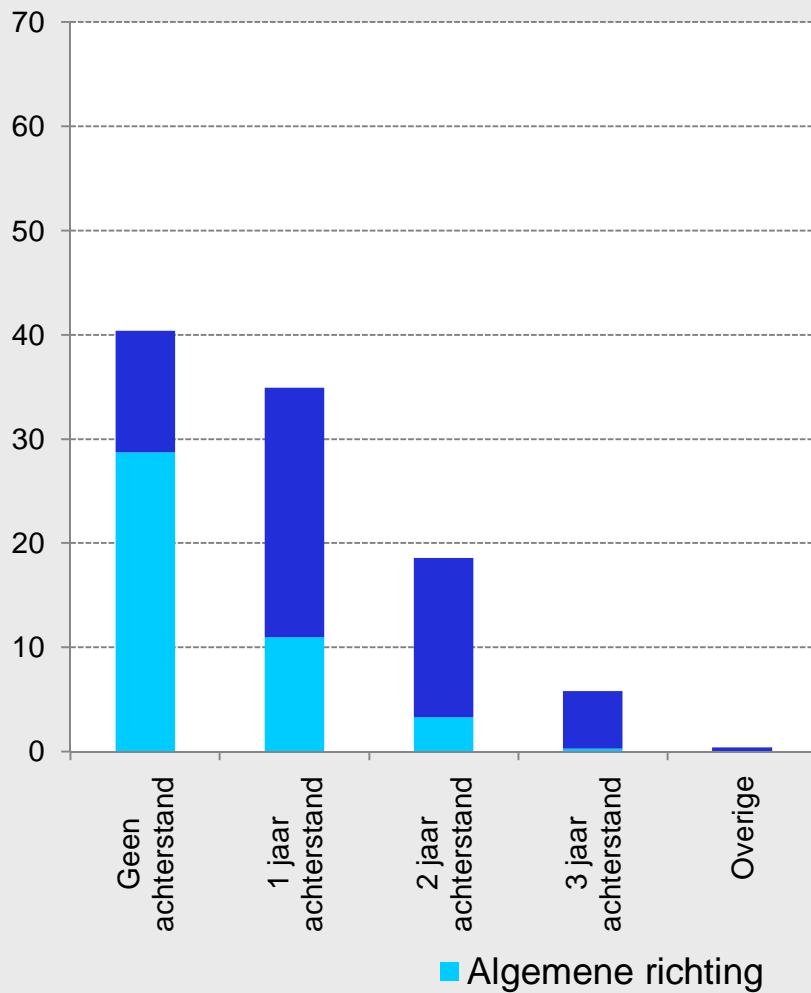
Gemiddelde scores en spreiding van de resultaten inzake wetenschappen: PISA 2006

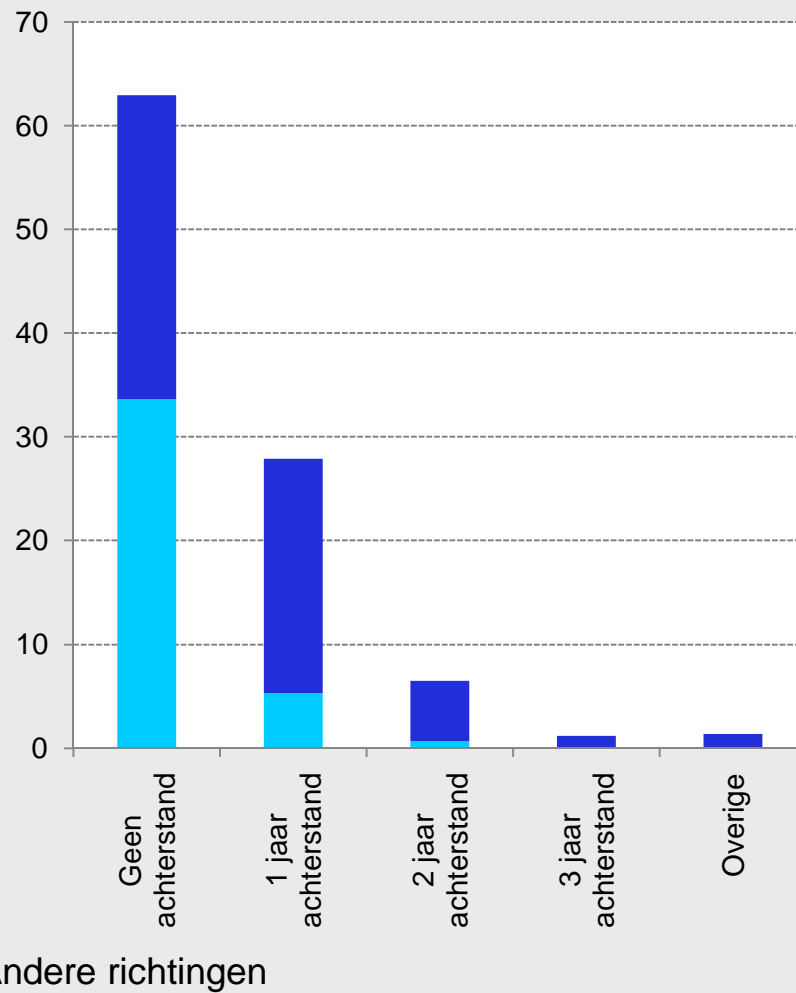
Schoolachterstand en studierichtingen op 17 jaar, 2007-2008¹

(in procenten van het aantal 17-jarige leerlingen aan het einde van 2007)

Franse Gemeenschap

Vlaamse Gemeenschap

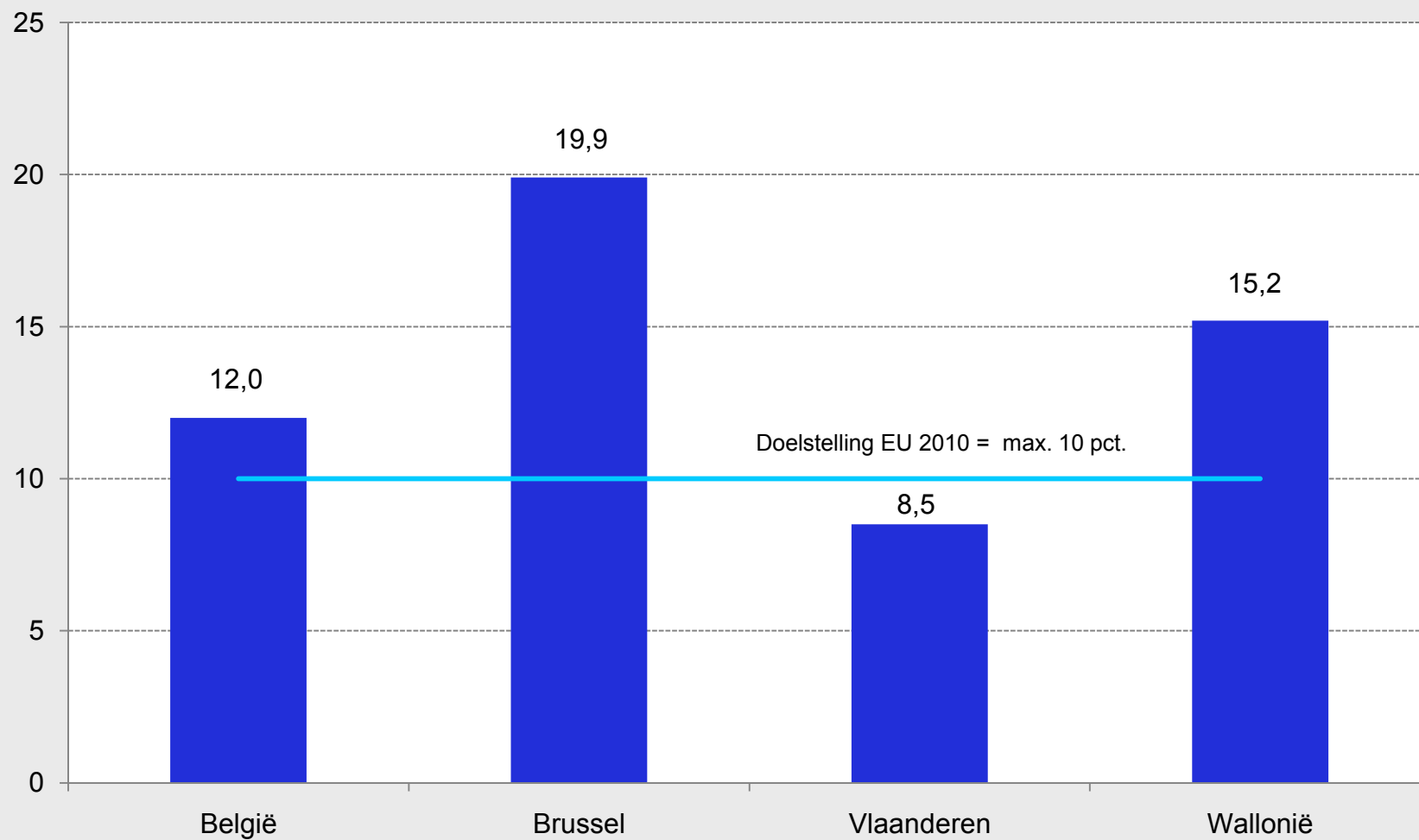

Bronnen: Ministerie van de Franse Gemeenschap, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.

¹ Voltijds onderwijs, met uitzondering van het modulair onderwijs voor de Vlaamse Gemeenschap.

Voortijdige schoolverlaters in 2008

(percentage van de 18- tot 24-jarigen dat hoogstens lager secundair onderwijs heeft beëindigd en verder geen onderwijs of opleiding volgt)

Bronnen: EC, WSE.

Onderwijs en opleiding: Synthese

▶ **Scholingsniveau van de bevolking**

Duidelijke inkrimping van het aandeel laaggeschoolde jongeren tussen 1992 en 2008, maar er blijven grote verschillen tussen de gewesten bestaan, deels vanwege de omvang van de buitenlandse bevolking (of bevolking van vreemde origine) die er woont.

▶ **Basisopleiding**

- Er is een zeer duidelijk verschil qua resultaten tussen de Vlaamse en de Franse Gemeenschap en de resultaten van de Franstaligen zijn meer gespreid.
Verklarende factoren: ruimer verspreide praktijk van het zittenblijven en opeenvolgende selecties, sociaaleconomische achtergrond van de leerlingen, méér immigrant-leerlingen, verschillende eindtermen.
- Leerachterstand komt vaker voor in de Franse Gemeenschap dan in de Vlaamse; zittenblijven gaat er vaak gepaard met een heroriëntering naar de technische of beroepsrichtingen.
- Een aanzienlijk aandeel van de leerlingen verlaat voortijdig de school.

Structuur van de uiteenzetting

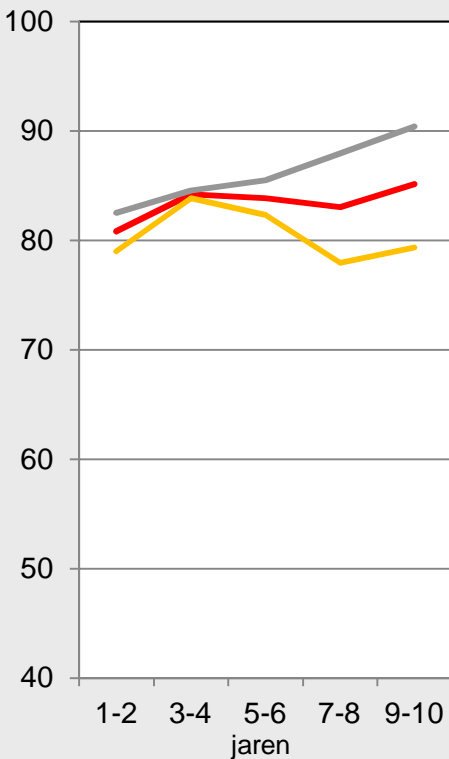
- ▶ 1. Conjuncturele toestand
- ▶ 2. Karakterisering van de bevolking van 15 tot 29 jaar
- ▶ 3. Scholing en opleiding
- ▶ **4. Inschakeling van jongeren in de arbeidsmarkt**
- ▶ 5. Werkgelegenheid bij jongeren
- ▶ 6. Aanbevelingen

Werkgelegenheidsgraad X jaren na het behalen van het hoogste diploma in België¹ in 2007

(procenten van de overeenstemmende niet-studerende bevolking van 15 tot 39 jaar)

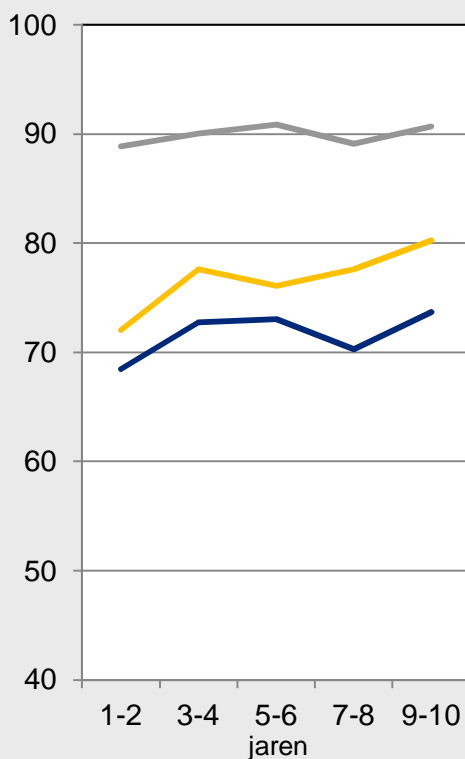
OPSPLITSING VOLGENS:

GESLACHT

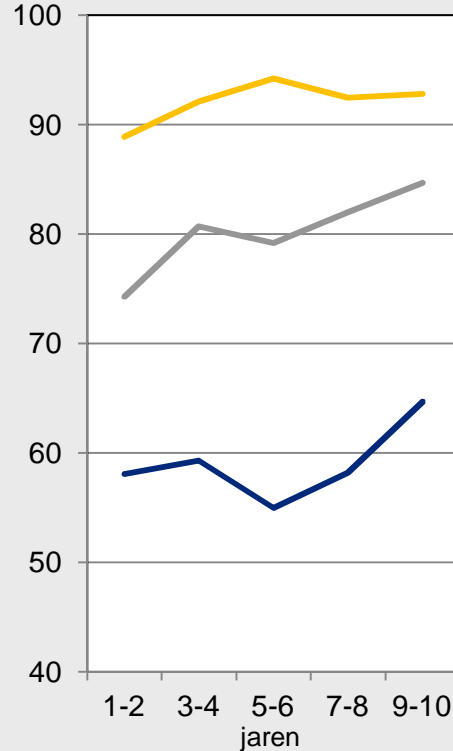
— België
— Mannen
— Vrouwen

GEWEST

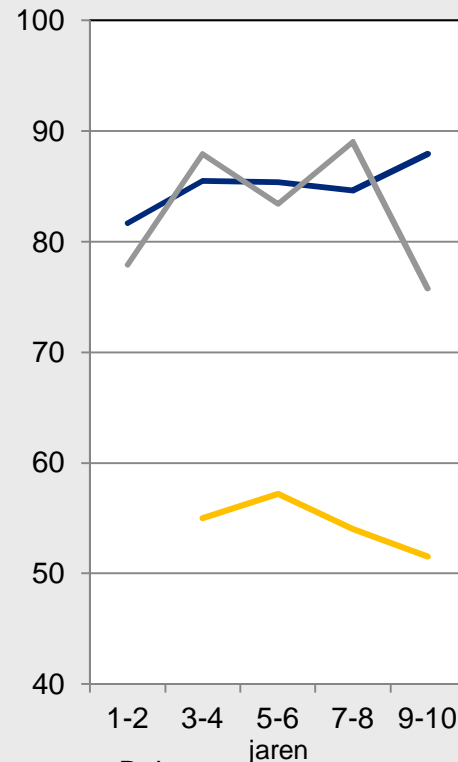
— Brussel
— Vlaanderen
— Wallonië

SCHOLINGSNIVEAU

— Laag
— Midden
— Hoog

NATIONALITEIT

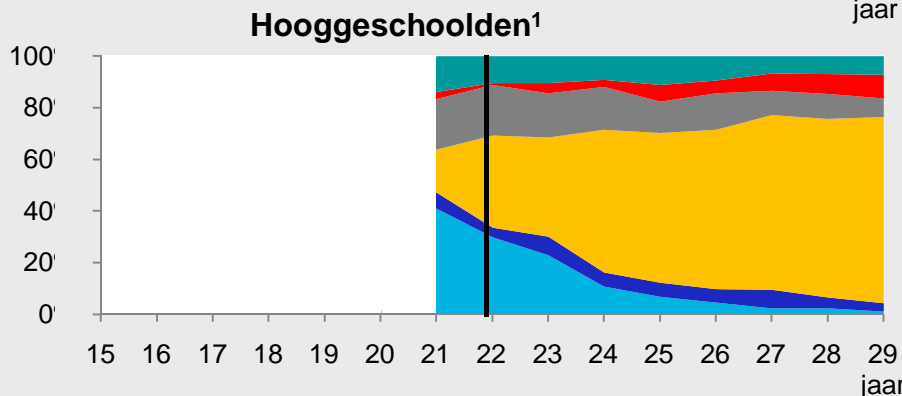
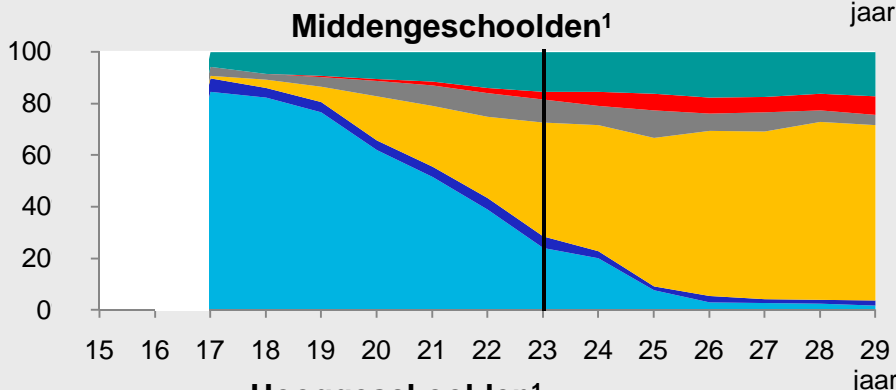
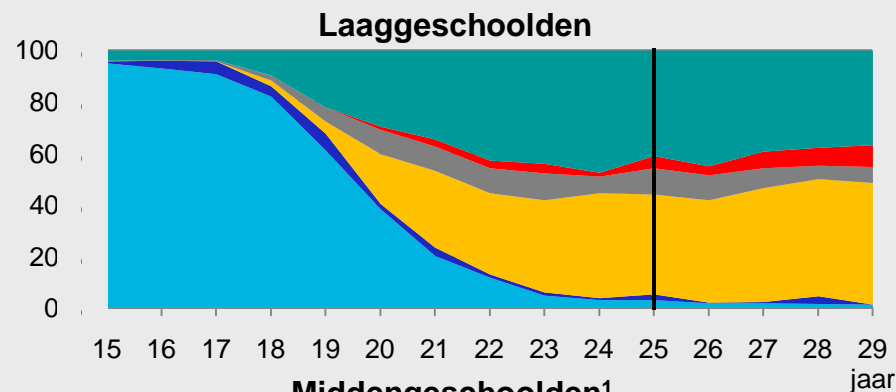
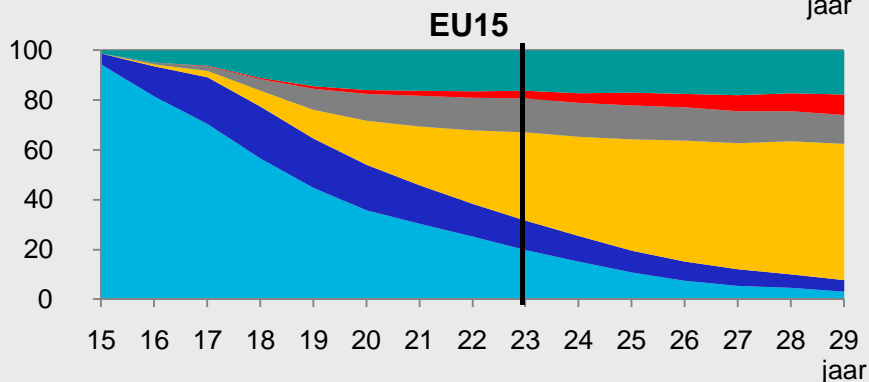
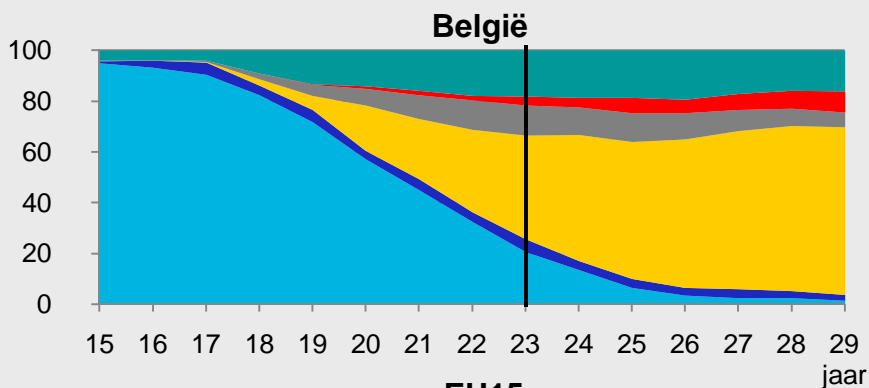
— Belgen
— Overige EU15-onderdanen
— Niet-EU15-onderdanen

Bron: Eurostat (EAK).

¹ Niet-representatieve gegevens werden niet weergegeven.

Situatie inzake werkgelegenheid volgens leeftijdsjaar in België en in de EU15 en opsplitsing volgens scholingsniveau in België in 2007

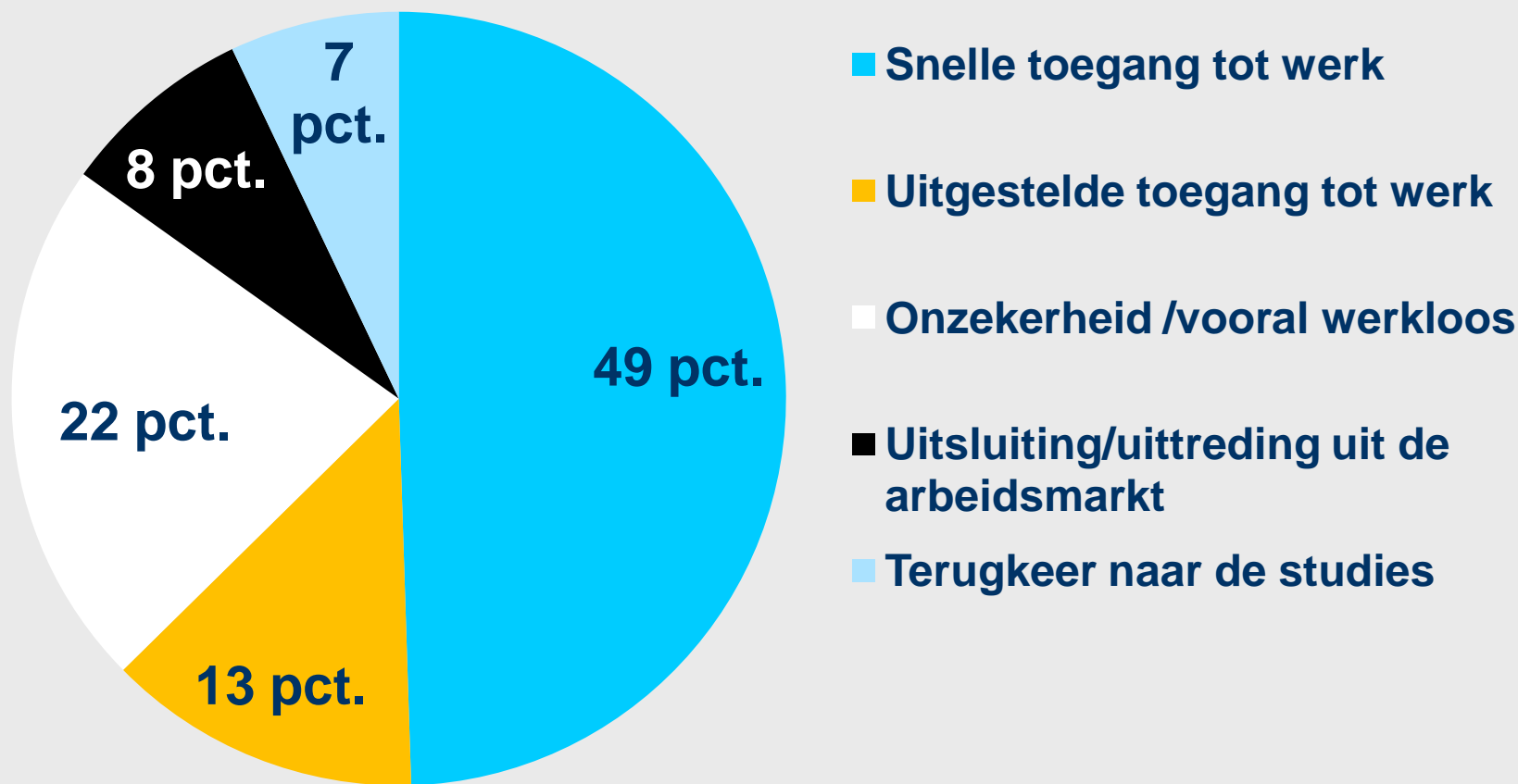
(procenten van het totaal)

Bron: Eurostat (EAK).

Overzicht van de inschakelingstrajecten aan de hand van de SILC-gegevens

(inschakelingstrajecten van de jongeren in België, nadat ze de school hebben verlaten, aan de hand van de kenmerken van de individuele trajecten)

Inschakeling van jongeren in de arbeidsmarkt: synthese

- ▶ Grote verschillen inzake de inschakeling in werkgelegenheid naargelang het geslacht, het scholingsniveau, de nationaliteit en het gewest waar men woont.
- ▶ De werkgelegenheid van de vrouwen is initieel vergelijkbaar met die van de mannen, maar ze neemt na verloop van tijd af.
- ▶ De werkgelegenheidsgraad van de niet-EU-onderdanen is laag en neemt af, terwijl die van de Belgen mettertijd toeneemt.
- ▶ Samen met het scholingsniveau heeft het gewest waar de jongere woont, de grootste invloed op de transitie van en naar arbeid.
- ▶ In België is de combinatie school-werk zeldzaam.
- ▶ Bijna één jongere op vier lijkt tijdens de inschakelingsfase alternerend werkloos en aan het werk; meer dan één op tien van hen blijft enige tijd werkloos vooraleer een baan te vinden.

Structuur van de uiteenzetting

- ▶ 1. Conjuncturele toestand
- ▶ 2. Karakterisering van de bevolking van 15 tot 29 jaar
- ▶ 3. Scholing en opleiding
- ▶ 4. De inschakeling van jongeren in de arbeidsmarkt
- ▶ **5. Werkgelegenheid bij jongeren**
 - **5.1 Tijdelijke contracten**
 - **5.2 Deeltijdarbeid**
 - **5.3 De lonen van jonge werknemers**
- ▶ 6. Aanbevelingen

Tijdelijke arbeid in België, de EU15 en de gewesten in 2007

(procenten van de werknemers)

	TOTAAL					BELGIË, OPSPLITSING VOLGENS:							
						GESLACHT		SCHOLINGSNIVEAU			NATIONALITEIT		
	België	EU15	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Mannen	Vrouwen	Laag	Midden	Hoog	Belgen	Overige EU15-onderdanen	Niet-EU15-onderdanen
15-29 jaar	20,5	32,1	21,4	17,9	25,8	18,3	22,9	30,0	17,9	19,5	20,1	23,3	26,8
30-44 jaar	6,0	11,2	10,4	4,7	7,4	4,4	7,9	9,2	5,3	5,3	5,2	9,6	25,0
45-64 jaar	4,3	6,8	5,0	4,1	4,5	2,7	6,3	6,6	3,2	3,0	4,1	nr	nr
15-64 jaar	8,6	14,7	11,3	7,5	10,2	6,8	10,8	11,2	8,0	7,8	8,2	10,0	24,4

Bron: Eurostat (EAK).

nr: Niet-representatieve gegevens.

Deeltijdwerk in België, de EU15 en de gewesten in 2007

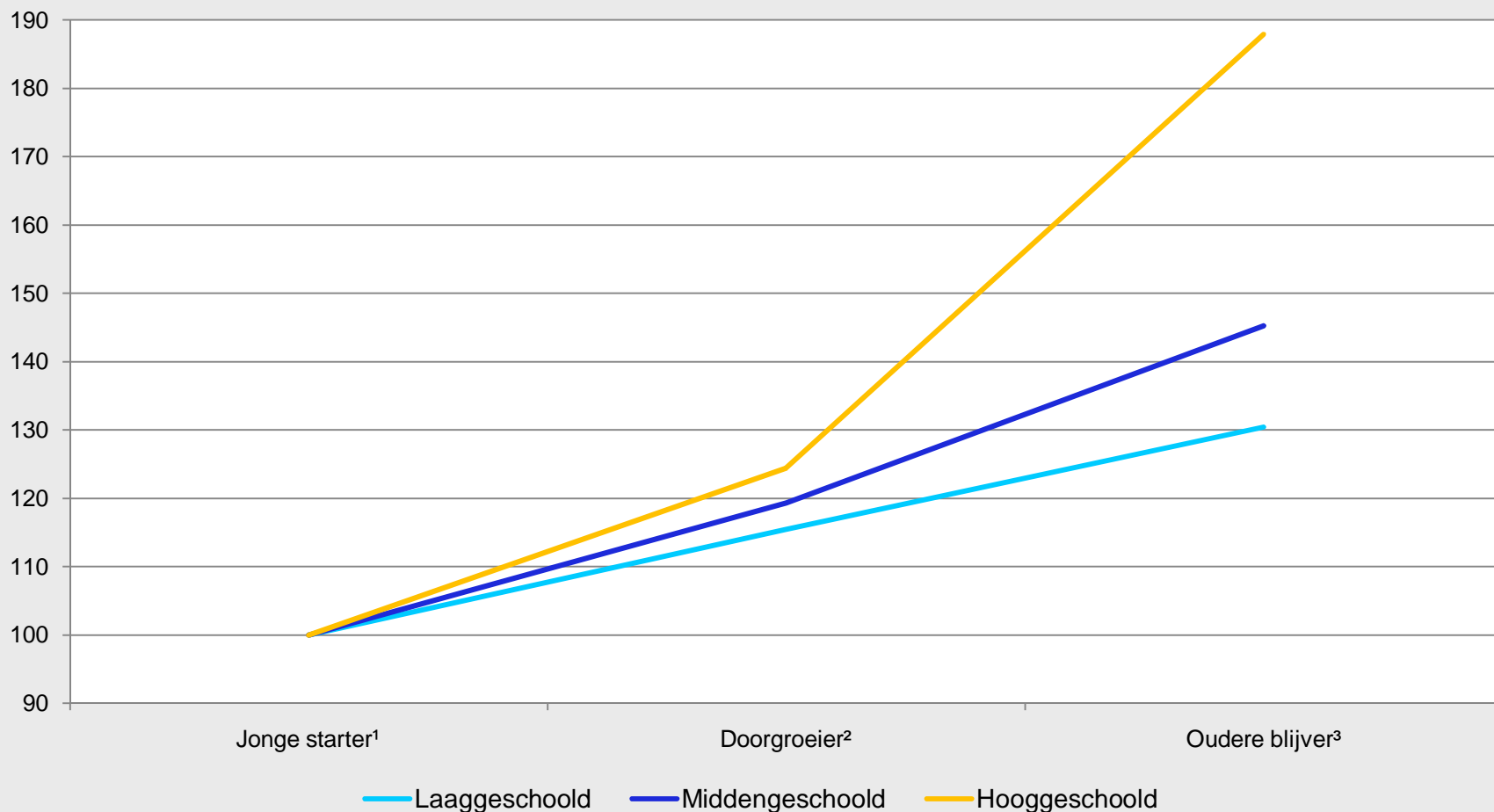
(procenten van de werkenden)

	TOTAAL					BELGIË, OPSPLITSING VOLGENS:							
						GESLACHT		SCHOLINGSNIVEAU			NATIONALITEIT		
	België	EU15	Brussel	Vlaanderen	Wallonië	Mannen	Vrouwen	Laag	Midden	Hoog	Belgen	Overige EU15-onderdanen	Niet-EU15-onderdanen
15-29 jaar	17,6	21,7	22,1	15,4	20,8	8,2	28,4	26,1	19,1	12,0	17,1	23,4	24,8
30-44 jaar	21,2	18,9	18,0	22,1	20,4	4,8	40,9	22,5	21,5	20,4	21,4	19,4	20,8
45-64 jaar	25,1	20,9	17,7	27,2	22,8	9,0	47,5	29,5	25,8	20,3	25,7	16,8	nr
15-64 jaar	21,9	20,3	18,8	22,6	21,4	7,1	40,5	26,6	22,3	18,7	22,1	18,9	22,1

Bron: Eurostat (EAK).
nr: Niet-representatieve gegevens.

Mediaan uurloon in 2005: opsplitsing volgens loopbaansituatie en scholingsniveau

(procenten van het mediaan uurloon van de jonge starter¹ met hetzelfde scholingsniveau)

Bron: ADSEI (loonstructurenenquête).

¹ Werknemer jonger dan 25 jaar en met ten hoogste 1 jaar anciënniteit.

² Werknemer van 25 tot 29 jaar oud en met 2 tot 9 jaar anciënniteit.

³ Werknemer van 40 tot 44 jaar oud met minstens 10 jaar anciënniteit.

Werkgelegenheidssituatie van de jongeren: synthese

▶ Tijdelijke arbeidsovereenkomsten:

- Betreffen vaker vrouwen, buitenlanders en laaggeschoolden en zijn minder frequent in Vlaanderen;
- De frequentie neemt in de tijd af na het behalen van een diploma en met de leeftijd.

▶ Deeltijdarbeid:

- Wordt meer verricht door vrouwen en buitenlanders; de frequentie vermindert met het scholingsniveau; komt voor jongeren minder vaak voor in Vlaanderen;
- De frequentie neemt in de tijd toe na het behalen van een diploma en met de leeftijd, maar enkel voor de vrouwen.

▶ Bezoldiging van jonge werknemers

- De aan het scholingsniveau verbonden loonpremie is het grootst voor hooggeschoolden;
- De verschillen op grond van het scholingsniveau nemen tijdens de loopbaan toe.

Structuur van de uiteenzetting

- ▶ 1. Conjuncturele toestand
- ▶ 2. Karakterisering van de bevolking van 15 tot 29 jaar
- ▶ 3. Scholing en opleiding
- ▶ 4. Inschakeling van jongeren in de arbeidsmarkt
- ▶ 5. Werkgelegenheid bij jongeren
- ▶ **6. Aanbevelingen**

Aanbevelingen (1)

Het werkgelegenheidsbeleid tijdens de economische crisis

- ▶ Tenuitvoerlegging van een ruim en coherent beleid, gericht op het versterken van een banencreërende economische groei, onder meer dankzij permanente innovatie-inspanningen.
- ▶ Streven naar een kwantitatieve en kwalitatieve verbetering van het arbeidsaanbod.
- ▶ Vermijden dat de conjuncturele werkloosheid, die als gevolg van de crisis snel toeneemt, nadien structureel zou worden.
- ▶ De fouten uit het verleden niet opnieuw maken, door ervoor te zorgen dat zo weinig mogelijk oudere werknemers definitief uit de arbeidsmarkt treden of ervan vervreemd raken.
- ▶ Toezien op de vrijwaring van het menselijk kapitaal van de hele bevolking.

Aanbevelingen (2)

Een basisopleiding van hoge kwaliteit voor allen

- ▶ **Kwaliteitsonderwijs bieden aan iedereen:**
 - Elke jongere een minimale bagage vaardigheden meegeven;
 - Verplicht aanleren van ten minste een van de twee andere landstalen in alle netten, vanaf de lagere school;
 - Het organiseren van gelijkschakelingscursussen voor pas aangekomenen, alsook taalcursussen voor buitenlandse gezinnen met een kind op school.

- ▶ **Het bestrijden van voortijdig afhaken:**
 - Herbekijken van het beleid inzake zittenblijven dat de aanvang kan betekenen van een mislukkingscultuur;
 - Voorzien in verplichte systematische remediëring voor jongeren in moeilijkheden;
 - Jongeren die dreigen af te haken, op weg helpen naar vakbekwaamheden:
 - Het statuut van het leerlingwezen herdefiniëren;
 - Zorgen voor voldoende en kwaliteitsvolle stages.

- ▶ **De technische en beroepsrichtingen herwaarderen om er uitmuntende scholen van te maken die de jongeren voorbereiden op beroepen die van essentieel belang zijn voor de ontwikkeling van onze economie.**

Aanbevelingen (3)

Belang van de diensten voor arbeidsbemiddeling bij de eerste contacten met de arbeidsmarkt

- ▶ Het sneller toepassen van aan de jongeren aangepaste begeleidingsprocedures en niet dralen tot wanneer de wachttijd afgelopen is om hun zoektocht naar werk te evalueren.
- ▶ Het geïndividualiseerde begeleidingsaanbod moet op een dubbele strategie berusten:
 - « Eerst werken » voor diegenen die geschikt zijn om zich rechtstreeks op de arbeidsmarkt te melden;
 - « Eerst bekwaamheden verwerven » voor de anderen. Deze laatste moeten:
 - een programma "op maat" aangeboden krijgen om de vaardigheden te verbeteren of te verwerven die noodzakelijk zijn om zich in de arbeidsmarkt in te schakelen;
 - erkende kwalificaties verwerven waarbij voorrang wordt verleend aan opleidingen die concrete doelstellingen beogen en aan stages in ondernemingen;
 - aangepaste arbeidscontracten aangeboden krijgen die een eerste, op de arbeidsmarkt valoriseerbare beroepservaring mogelijk moeten maken.
- ▶ De jongeren verantwoordelijkheidszin bijbrengen in het kader van een logisch geheel van rechten en plichten.
- ▶ De intergewestelijke mobiliteit moet blijvend worden aangemoedigd.

Aanbevelingen (4)

Een arbeidsmarkt waarin zoveel mogelijk personen worden ingeschakeld

- ▶ Tijdelijke overeenkomsten en uitzendarbeid zijn een belangrijke stap naar inschakeling in de arbeidsmarkt, maar ze moeten dienen als springplank naar een stabiele integratie in de werkgelegenheid.
- ▶ Veeleer dan jongeren in het algemeen zijn het laaggeschoolde jongeren die problemen ondervinden; vooral zij hebben baat bij een op de lage lonen gericht beleid. Maar, zoals vermeld in het IPA, is een bijzondere aandacht gerechtvaardigd voor sommige zeer kwetsbare categorieën (zeer laaggeschoolde jongeren van minder dan 20 jaar, buitenlandse jongeren of laaggeschoolde gehandicapten).
- ▶ Elke vorm van discriminatie moet worden bestreden, vooral tegenover jongeren met een andere nationaliteit of van vreemde origine, en (jonge) vrouwen moeten hun opleiding kunnen valoriseren.
- ▶ De procedures ter evaluatie van het gevoerde beleid moeten worden veralgemeend, er moet vlotter toegang worden verschaft tot de administratieve gegevensbanken en voor de verschillende entiteiten moeten gemeenschappelijke analyse-instrumenten worden ontwikkeld.